

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۳/۱۹

سیف قاضي زاده

پاکستان و اهداف ستر اتریک مشابه اسرائیل (تحلیل جیوپولیتیکی - تاریخی)

چکیده

پاکستان به عنوان کشور امنیت‌محور در جنوب آسیا، با وجود تفاوت‌های تاریخی و جغرافیایی، برخی اهداف مشابه اسرائیل در خاورمیانه را در جنوب آسیا دنبال می‌کند. هر دو کشور به عنوان بازیگرانی حیاتی برای قدرت‌های بزرگ (امریکا، انگلستان) بوده و بر تمرکز امنیت، ایجاد نهادهای نظامی و اطلاعاتی قدرتمند و حفظ نفوذ منطقه‌ای تکیه دارد. نوشته حاضر با رویکرد جیوپولیتیکی و تاریخی، فلسفه وجودی پاکستان، اهداف منطقه‌ای و مقایسه آن با اسرائیل را به تحلیل می‌گیرد.

مقدمه

اسرائیل پس از تأسیس در ۱۹۴۸، تحت حمایت مستقیم ایالات متحده و انگلستان شکل گرفت و به عنوان ابزار ستر اتریک منطقه‌ای در خاورمیانه عمل کرد.

پاکستان نیز پس از استقلال تحت حمایت مستقیم بریتانیا و بعدها ایالات متحده با قطع بخش‌های از خاک هند و افغانستان تشکیل شده و به عنوان ابزار موازنه با هند، کنترل آسیای میانه و جنوب آسیا استفاده می‌شود. هر دو کشور امنیت‌محور هستند و ارتش و نهادهای اطلاعاتی آنها نقش مرکزی در سیاست خارجی دارند. ارتش و سازمان استخباراتی پاکستان از مبدل هند برتانوی اقتباس شده، بسیاری از افسران ارشد این نهادها در سالهای اولیه بریتانیایی بودند. پاکستان در ۱۹۴۷ بعد از تجزیه هند بریتانوی شکل گرفت، نظریه «دو ملت» و رهبری مسلم لیگ، به ویژه محمد علی جناح، زمینه‌ساز استقلال پاکستان شد. پاکستان در ابتدا شامل بخش‌هایی از پنجاب غربی، سند، بلوچستان بریتانیوی و مناطق شمال غربی (پشتونستان) بود و یک دولت چند قومی با ترکیب جمعیتی متنوع ایجاد شد.

ارتش و نهادهای اطلاعاتی پاکستان تقریباً وابسته به ساختار ارتش و نهاد اطلاعاتی هند بریتانوی بودند. افسران ارشد بریتانیایی مانند سر جورج کنگهم در وزارت دفاع بحیث فرمانده ارتش نقش کلیدی داشتند. بریتانیا با آموزش و مشاوره، نفوذ غیرمستقیم خود را بر سیاست امنیتی پاکستان حفظ کرد، تا موازنه با هند و نفوذ شوروی را تضمین کند.

افسران ارشد بریتانیایی تا سال ۱۹۵۵ در رأس فرماندهی ارتش حضور داشتند. هدف لندن ایجاد ارتش حرفه‌ای بود که، بتواند مرزهای شرقی و غربی پاکستان را مدیریت کرده و نفوذ شوروی و هند را متوازن کند. ای اس ای در سال ۱۹۴۸ تأسیس شد تا هماهنگی اطلاعاتی سه نیروی ارتش را فراهم نماید. بنیان‌گذار اصلی آن یک افسر غیرمسلمان و متولد استرالیا بود که پیشینه در ارتش هند بریتانوی داشت. این نهادها نشان‌دهنده وابستگی نهادی اولیه بود. (این وابستگی سبب شد که لندن بتواند با آموزش، مشاوره و حمایت مالی محدود، سیاست‌ها و تصمیمات امنیتی پاکستان را بفع خود هدایت کند.) اسرائیل و پاکستان هر دو در مسائل منطقه‌ای حساس و به عنوان نیروهای پیش‌برنده اهداف ستر اتریک غرب عمل میکنند.

مقایسه پاکستان با اسرائیل به عنوان «اسرائیل دوم» اغلب در محافل سیاسی و رسانه‌ای مطرح می‌شود. این مقایسه، بیشتر از جنس استعاره سیاسی-ستر اتریک بوده و هدف آن برجسته کردن اهمیت جیوپولیتیکی پاکستان برای امریکا و انگلستان میباشد و اشاره به گورنر جنرال، بنیان‌گذاران ارتش و نهادهای امنیتی و نظامی پاکستان دارد. با این

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

حال ، تحلیل دقیق نشان می‌دهد که پاکستان اهداف مشابه اسرائیل را در چارچوب تاریخی و جغرافیایی خود دنبال می‌کند ، اما تفاوت‌های نیز وجود دارد .

اسرائیل در محیط خاورمیانه با همسایگان عرب ، تحت تهدید مستقیم نظامی دائمی بعنوان اشغالگر قرار دارد و همسایه نیکو شمرده نمیشود.

پاکستان در جنوب آسیا ، رقیب اصلی هند است و تهدیدات مستقیم آن بیشتر مرزی و منطقه‌ای بوده و منحصراً کشور شریک ، افزار غرب پنداسته شده و همسایه پذیرفتنی نیست.

- فلسفه وجودی پاکستان و اهداف منطقه‌ای

چنانچه اشاره شد پاکستان در نتیجه تقسیم هند بریتانوی توسط دولت استعماری بریتانیا ایجاد شد . این روند تحت برنامه تقسیم هند (Plan of Partition) و تصویب پارلمان بریتانیا عملی شد . رهبر سیاسی اصلی آن زمان پاکستان ، علی جناح بود.

پاکستان بین ۱۹۴۷ تا ۱۹۵۸ کاملاً مستعمره بریتانیا نبود

اما «دومینیون (Dominion)» در چارچوب امپراتوری بریتانیا بود.

رئیس رسمی دولت ، پادشاه بریتانیا جورج ششم بود.

نماینده او در پاکستان «گورنر جنرال» گفته میشد ، نخستین گورنر جنرال پاکستان محمد علی جناح بود.

بنابراین این دوره را می‌توان «استقلال ناقص در چارچوب مشترک المنافع» دانست.

ایجاد هویت اسلامی عنوان متحدکننده برای جمعیت چند قومی (اسلام وسیله و افزار است نه هدف) میباشد.

نهادهای نظامی و اطلاعاتی (ارتش و ای اس ای) ستون اصلی حفظ امنیت و وحدت ملی بشمار میرود .

تمرکز بر ثبات داخلی به عنوان پایه سیاست خارجی دارد .

موقعیت جیوپولیتیک حساس پاکستان ، در همسایگی با هند ، افغانستان و ایران ، دسترسی به بحیره عرب و احراز موقعیت در مسیرهای آسیای میانه از جمله خصوصیات جغرافیایی این کشور است .

نقش پاکستان در موازنه قدرت جنوب آسیا ، کاهش تهدید هند و کنترل نفوذ اتحاد شوروی وقت و فدراتیف روسیه کنونی می باشد.

وابستگی به بریتانیا و سپس با امریکا و همکاری با چین در جهت اهداف ستراتیژیک پاکستان قرار دارد .

- شباهت‌های ستراتیژیک با اسرائیل

پاکستان و اسرائیل هر کشورهای امنیت محور اند ارتش و سازمان اسخبارات نظامی (ای اس ای) ستونهای سیاست داخلی و خارجی این کشور مانند اسرائیل را شکل میدهد .

نقش جیوپولیتیک: اسرائیل نقطه کلیدی برای امریکا و بریتانیا در خاورمیانه و پاکستان نقطه کلیدی برای بریتانیا ، امریکا و چین در جنوب آسیا میباشد.

پاکستان ابزار موازنه قدرت برای قدرت‌های بزرگ بوده و وابستگی خارجی دارد . ، وابستگی مستقیم به امریکا و بریتانیا و روابط متغیر با چین روی دیگر سیاست پاکستان است ، با اینکه هر دو کشور تحت نفوذ قدرت‌های بزرگ قرار داشته و تهدید بالقوه برای محیط و کشورهای اطراف خویش اند . هر دو کشور بازیگر و کنشگر مستقل نیستند و در محور دیگران میرقصند (پابیت) .

خصومت مداوم اسرائیل با همسایگان عرب و پاکستان با هند و افغانستان ، تهدیدات متفاوت ، اما ماهیت ستراتیژیک یکسان و مشابه را پیش می برند .

هویت دینی یهودی اسرائیل و اسلامی پاکستان ، زیر نام وحدت ملی غرض پیشبرد اهداف ستراتیژیک خارجی شکل گرفته است . هر دو کشور از دین طور وسیله و افزار کار میگیرند .

- تحلیل سیاسی و دلایل وجود استعاره

برجسته کردن اهمیت ستراتیژیک پاکستان : نشان‌دهنده جایگاه کلیدی پاکستان در جنوب آسیا و حفظ موازنه قدرت توسط امریکا است.

مشروعیت‌بخشی به سیاست‌های امنیتی و روابط خارجی ، توجیه تقویت ارتش و نهادهای امنیتی و سیاست خارجی فعال.

سیاستمداران معمولاً مسائل پیچیده جیوپولیتیک را برای جلب توجه عمومی و رسانه‌ای ساده می‌کنند.

مقایسه پاکستان با اسرائیل تصویر آشنا، ملموس و قابل فهم ارائه می‌دهد و نشان می‌دهد که پاکستان «کشوری امنیت‌محور و ستراتیژیک» است.

همانطور که اسرائیل در خاورمیانه برای قدرت‌های بزرگ اهمیت حیاتی دارد ، پاکستان هم نقطه حساس جنوب آسیا برای ، قدرت‌های بزرگ در جنوب آسیا است.

این استعاره به نوعی می‌خواهد تاکید کند که پاکستان بدون توجه قدرت‌های بزرگ، قابل توجه خاص در منطقه نیست. مشروعیت‌بخشی به سیاست‌های امنیتی و خارجی این استعاره می‌تواند به سیاست‌مداران کمک کند تا: ارتش و نهادهای امنیتی را تقویت نماید و روابط راهبردی با امریکا، چین یا قدرت‌های دیگر را توجیه کنند اهمیت جیوپولیتیک برای قدرت‌های بزرگ: هر دو کشور به عنوان نقاط کلیدی برای موازنه قدرت منطقه‌ای عمل کرده‌اند. تاریخ وابستگی خارجی، اسرائیل به امریکا و پاکستان به بریتانیا (و بعد امریکا) نیز همخوانی دارد.

- نتیجه‌گیری

پاکستان اهداف مشابه اسرائیل را در زمینه امنیت، نفوذ منطقه‌ای و موازنه قدرت دنبال می‌کند، اما متناسب با شرایط جغرافیایی، تاریخی و سیاسی خود.

سیف قاضی زاده

مقایسه «پاکستان اسرائیل دوم» یک استعاره سیاسی و ستراتژیک است. اسرائیل یک کشور ایجادشده با هویت دینی منحصر به فرد است و هدف اولیه آن حفظ امنیت و بقا در میان همسایگان دشمن بود.

پاکستان با هویت اسلامی شکل گرفت، اما ساختار آن از ابتدا ابزار ستراتژیک برای نفوذ خارجی بود.

تحلیل دقیق نشان می‌دهد که پاکستان، با ساختار نظامی-امنیتی و موقعیت جیوپولیتیک، یک بازیگر مستقل نه بلکه وابسته به اهداف امریکا است، اما به هدف خاص ستراتژیک در جنوب آسیا عرض اندام نموده است.

مأخذ:

Cohen, Stephen P. The Pakistan Army. Oxford University Press, 1998.

Haqqani, Husain. Pakistan: Between Mosque and Military. Carnegie Endowment, 2005.

Jalal, Ayesha. The Struggle for Pakistan: A Muslim Homeland and Global Politics. Harvard University Press, 2014.

Talbot, Ian. Pakistan: A Modern History. Hurst & Company, 2012.

Gopal, S. British Relations with India and Pakistan, 1947–1960. Cambridge University Press, 1976.

Kux, Dennis. The United States and Pakistan, 1947–2000: Disenchanted Allies. Woodrow Wilson Center Press, 2001.

عرض حرمت

د پانو شمېره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په څیر و لولئ